

מה יקרה אם לא
ישאר על הסביבה?

עוד לפני שמתחילים להסביר לנו את הסיבות ההלכתיות שבגללם כותח בבלי הוא חמץ חכמינו עצרו כדי לספר עליו שהוא מזיק לגוף. עוד לפני הדאגה לנפש שתתעלה רוחנית ישנה דאגה בסיסית לגוף האדם. לפעמים ישנה מחשבה בעולם דתי שהגוף מתנגד לרוח, עד כדי כך שהייתה אמירה נפוצה "כל שיוסיף הגוף חורבו יוסיף השכל (של התורה) בניין".

לעומת מחשבות כאלה כתב הרמב"ם בהלכות של המידות היהודיות פרק שלם על בריאות הגוף ובראשו כתב: "היות הגוף בריא ושלם מדרכי ה' הוא". כחלק מהדאגה לגוף הרמב"ם מנחה את האדם לבחור את המזון לא על פי טעמו, אלא על פי יעילותו, וכן להתעמל כי "בהתעמלות ידחה נזק רוב ההנהגות הרעות".

כמו בגוף הפרט כך גם בעולם הכללי. אנחנו יודעים שיש מטרה "לתקן עולם במלכות שדי" כלומר שכל העולם יכירו את הטוב שבעבודת ה'. אך עוד לפני כן ישנו הבסיס של שמירה על הטבע. אומר המדרש "בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הן, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי". רואים שמיד כשברא ה' את האדם, עוד לפני שהביא לו מצוות ותורה, קודם כל ציווה אותו לשמור על הטבע. אפשר לראות זאת גם בציווי התורה שלא לכרות עצי פרי בזמן מצור על עיר אויב, ובבל תשחית (שאינו רק באוכל כמו שחושבים). לבד מכך יש מצוות רבות הבאות לשמור על בעלי החיים. אמנם בעולם המתקדם שלנו יש צורך להשתמש בטבע למען האדם אבל כמו שאמרה הגמרא אצלנו- ישנם מאכלים שמועילים לאיבר אחד ופגעים באחר אבל ישנם גם כאלה שמועילים לכל הגוף. כמו כך יש פתרונות שאפשר למצוא לצרכי האדם שלא יפגעו בטבע ויועילו לכולם.

רגע, חביבים

הגמרא

המשנה בתחילת הפרק השלישי של המסכת מונה תבשילים שאסורים בפסח משום חמץ ואחד מהם הוא כותח הבבלי. כותח הבבלי הוא מין תבלין שמערבבים איתו קמח וחלב. אגב המשנה שהזכירה כותח הבבלי מביאה הגמרא מקום אחר שבו כתובות מגרעותיו הבריאותיות של כותח הבבלי. בעקבות כך ממשיכה הגמרא לדבר על האיכות של כל מיני מאכלים, בכל מאכל היא מפרטת למה בגוף הוא מועיל או מזיק, ומסיימת הגמרא בכך שכל מאכל שיש בו יתרון לאיבר כלשהו בדרך כלל הוא יזיק לאיבר אחר חוץ מ-5 מאכלים: זנגביל רטוב, פלפל ארוך, פת מסולת מנופה, בשר שמן ויין ישן. האוכלים האלה הינם מיוחדים בכך שהם מועילים לכל כוחות הגוף ולא פוגעים באף איבר.

הערה חשובה: הפוסקים האחרונים כתבו שכל הרפואות שיש בגמרא הם לפי המדע העתיק ולא אמירה הלכתית. לכן אם ישנם מאכלים שהיום אנו יודעים עליהם דברים שונים ממה שכתוב בגמרא אין לסמוך על דברי הגמרא כי היא רק רצתה לעורר אותנו לאכילה בריאה. אין משמעות דווקא לסוגי האוכל הספציפיים אצלנו. פירוש המילים: מטמטם- סותם. נסיובי דחלבא- מי החלב שנשארים אחרי שגיבשו את החלב לגבינה. מילחא- מלח. קומוניתא דאומא- עיפוש הפת, הפת שבכותח נרקבת. דסמידא- של סולת. צפירתא דלא אפתח- עז שלא ילדה. מעלי להאי- מועיל לזה.

עשנה, ואלו עוברין בפסח: כותח הבבלי... גמרא: תנו רבנן, שלשה דברים נאפרים בכותח הבבלי: עטפסם את הלב, ועספא את העינים, ועכחיש את הגוף. עטפסם את הלב - עשום נסיובי דחלבא, ועספא את העינים - עשום מילחא, ועכחיש את הגוף - עשום קומוניתא דאומא. תנו רבנן: שלשה דברים ערבין הזבל, וכופפין את הקופה ונוטלין אחד פחמיש פאות עפאור עיניו של אדם. אלו הן: פת קיבר, ושכר חדש, וירק חי. תנו רבנן: שלשה דברים מעעטין את הזבל, וזוקפין את הקופה, ופאירין את העינים. אלו הן: פת נקייה, בשר שטן, ויין ישן. פת נקייה - דספידא, בשר שטן - דצפירתא דלא אפתח, ויין ישן - עתיק עתיקי. כל מילי דפעלי להאי - קשה להאי, ודקשה להאי - פעלי להאי, בר מזגבילא רטיבא, ופילפלי אריכתא, ופת נקייה, ובשר שטן, ויין ישן - דפעלי לכולי גופיה.

האם אפשר לומר
שלא אדם שנהנה
לאחר חיים לא בריא
שהוא עובר עבירה?

עדיין היכן מותר לאדם
להשתמש בטבע אדם?
הוא פוגע בו? האם יש
הבדל בין צרכים בסיסיים
של האנושות לבין מותרות?

כל מה שצריך לדעת על כבוד
האדם...
קצר ולעניין:

